

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 381/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] ■ zastúpených Advokátskou kanceláriou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Senica v konaní sp. zn. 3C/42/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Senica v konaní sp. zn. 3C/42/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
2. Okresnému súdu Senica **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 3C/42/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému z nich **400 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Senica **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Senica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 381/2021 z 22. júna 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov doručenú ústavnému súdu 3. júna 2021, v ktorej sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty. Tiež navrhujú okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov, priznať každému z nich primerané finančné zadostučinenie 6 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovatelia ako žalobcovia v konaní na Okresnom súde Malacky sp. zn. 6Csp/4/2019 zažalovali neplatnosť právnych úkonov. Inou žalobou podanou 14. septembra 2017 na Okresnom súde Senica v napadnutom konaní sp. zn. 3C/42/2017 žalobcovia vyvolali spor o neplatnosť zmluvy o zriadení záložného práva. Sťažovatelia navrhli Okresnému súdu Senica prerušenie konania do skončenia konania na Okresnom súde Malacky. Okresný súd Malacky uznesením č. k. 6Csp/4/2019 z 13. decembra 2019 pre nezaplatenie súdneho poplatku konanie zastavil.

3. Podľa názoru sťažovateľov Okresný súd Senica od zastavenia konania pred Okresným súdom Malacky takmer jeden rok nevykonal žiadne úkony, nenariadil pojednávanie a celková dĺžka konania predstavuje tri roky a deväť mesiacov.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

4. Okresný súd Senica vo svojom vyjadrení uviedol, že uznesenie Okresného súdu Malacky č. k. 6Csp/4/2019 z 13. decembra 2019 nadobudlo právoplatnosť 24. júla 2020. Následne Okresný súd Senica uznesením zo 14. mája 2021 rozhodol o pokračovaní v konaní a uznesením zo 17. mája 2021 vyzval žalovaných na vyjadrenie k vyjadreniu žalobcu. Žalovaný v 1. rade bol ex offio vymazaný z obchodného registra bez právneho nástupcu, v dôsledku ktorej skutočnosti okresný súd uznesením z 11. júna 2021 konanie voči nemu zastavil. Okresný súd Senica uviedol, že po nadobudnutí právoplatnosti tohto uznesenia bude ustálený okruh strán sporu a dôjde k nariadeniu pojednávania. V závere uviedol, že v konaní aj napriek opatreniam proti ochoreniu COVID-19 koná plynulo. Zároveň dodal, že v plnom rozsahu sa pridrižiava svojho vyjadrenia v konaní sp. zn. II. ÚS 197/2021. V uvedenej veci bola ústavná sťažnosť sťažovateľov odmietnutá pre zjavnú neopodstatnenosť.

5. Sťažovatelia vo svojom ďalšom podaní zotrvali na argumentácii uvedenej v ústavnej sťažnosti a uviedli, že okresný súd nerozhodol vo veci právoplatným rozhodnutím v priebehu troch rokov a deviatich mesiacov a žiadnym spôsobom nepreukázal, na základe akých objektívnych príčin tak neurobil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako podľa čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 47 charty a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej rozhodovacej činnosti, podľa ktorej účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v ich všeobecnom poňatí je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (I. ÚS 47/03, IV. ÚS 205/03). Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

7. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 204/2021). Dôležitým aspektom je aj význam veci pre sťažovateľov (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

8. Sťažovatelia sa žalobou z 22. septembra 2017 domáhali určenia neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a určenia, že zmluvná podmienka o predĺžení premlčacej doby obsiahnutá v tejto zmluve je neprijateľná zmluvná podmienka a ako taká je neplatná. Predmet konania je pre sťažovateľov mimoriadne významný nielen z dôvodu úverového vzťahu, ale tiež z dôvodu, že predmetom záložného práva je ich obydlie. Strata rodinného obydlia totiž môže vážne ohroziť nielen práva spotrebiteľa (rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 61), ale aj viesť rodinu dotknutého spotrebiteľa do osobitne citlivej situácie (uznesenie predsedu Súdneho dvora Európskej únie vo veci Sánchez Morcillo a Abril García, EU:C:2014:1388, bod 11). ESĽP už rozhodol, že strata bývania je jedným z najzávažnejších zásahov do práva na rešpektovanie obydlia a každý, komu takýto vážny zásah hrozí, musí mať v podstate možnosť predložiť primeranosť takého opatrenia na súdne preskúmanie (rozsudok ESĽP McCann proti Spojenému kráľovstvu, č. 19009/04, § 50, ESĽP 2008, a Rousk proti Švédsku, č. 27183/04, § 137).

9. Z pohľadu diskrecie pri rozhodovaní všeobecného súdu nemusí ísť o jednoduchú záležitosť. Pri naplnení cieľov smernice Európskeho parlamentu a Rady 93/13 (ES) o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách treba totiž vyhodnotiť ex offio všetky okolnosti prípadu (čl. 4 ods. 1). Spor je však o neplatnosť písomného právneho úkonu, ktorý je súčasťou spisu, a preto doba konania na posúdenie platnosti zmluvy presahujúca tri roky a deväť mesiacov podľa ústavného súdu nezodpovedá požiadavke zakotvenej v čl. 38 v spojení s referenčným § 47 charty, podľa ktorej „*Politiky únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa*“. Pre zmenu ESĽP v súvislosti s porušením čl. 6 ods. 1 dohovoru rozhodol, že celková dĺžka konania tri roky a takmer osem mesiacov bola neprimeraná (rozsudok ESĽP z 20. júna 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01).

10. Sťažovatelia sa snažili zbytočné prietahy v konaní odstrániť urgenciami. Neprehliadnuteľným aspektom však je časť sťažnostnej argumentácie zameraná k prerušeniu konania. Sťažovatelia síce dôvodne poukazujú na judikatúru podporujúcu sťažovateľov pri vykonávaní vlastných procesných prostriedkov a podľa ktorej sa im to nemá zohľadňovať v ich neprospech, no dominantnou časťou ich argumentácie je práve vytýkanie prerušenia konania, ktoré pritom sami navrhli do skončenia iného konania, ktorého pre zmenu zastavenie rovnako ovplyvnili.

11. Z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že celková dĺžka napadnutého konania v okolnostiach tohto prípadu predstavuje tri roky a deväť mesiacov, pričom konanie bolo desať mesiacov (od 8. júla 2020 do 14. mája 2021) prerušené. Aj napriek tomu, že ústavnému súdu bolo preukázané, že počas tohto obdobia okresný súd aktívne zisťoval stav konania v súvisiacom konaní 24. apríla 2019, 4. októbra 2019, 11. septembra 2020 a 19. novembra 2020, predsa len mohol súd spozornieť, že k zastaveniu konania pred Okresným súdom Malacky došlo už uznesením z 13. decembra 2019. Okresný súd v konaní pokračoval až 14. mája 2021.

12. Ústavný súd sa pridržiava svojej judikatúry, podľa ktorej kratšie obdobie nečinnosti všeobecného súdu nemusí vzhľadom na okolnosti prípadu odôvodňovať vyslovenie zbytočných prietahov v konaní. Za akceptovateľné v tomto smere treba považovať obdobie maximálne 3 mesiacov (II. ÚS 21/01, III. ÚS 30/03). Prerušenie konania má vo všeobecnosti predstavovať skôr výnimku ako pravidlo (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/150/2010) a na tento procesný imperatív musí súd prihliadať nielen v čase, keď súd konanie prerušuje, ale i v čase skúmania podmienok na pokračovanie v konaní.

13. Dĺžka posudzovaného obdobia sa predĺžila aj v dôsledku mimoriadnej pandemickej situácie, no ani epidemiologická situácia nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

14. Dĺžka súdneho konania by mala v „rozumnej miere“ zodpovedať intenzite faktorov, ktoré môžu konanie predlžovať (III. ÚS 49/01). V súlade s judikatúrou EŠLP je ukončenie súdneho konania v primeranom čase základným ľudským právom (rozsudok EŠLP z 29. mája 1986 vo veci Deumeland proti Nemecku, sťažnosť č. 9384/81).

15. Ústavný súd vlastným šetrením zistil, že sťažovatelia sa už v tej istej veci domáhali ochrany označených práv pred ústavným súdom. Ústavný súd ich skoršiu sťažnosť vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú (II. ÚS 197/2021). Povaha veci umožňuje opätovné uplatnenie ústavnoprávnej ochrany sťažnosti najmä so zreteľom na ďalší časový posun pri vybavovaní veci.

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie, príkaz konať a náhrada trov konania

16. Stav konania v posudzovanej veci trvá tri roky a deväť mesiacov len na prvom stupni konania. Ústavný súd, berúc do úvahy okolnosti veci, deklaroval porušenie uplatnených práv. Z vyjadrenia okresného súdu nevyplývalo, že by sa vec právoplatne uzavrela, a preto ústavný súd doplnil ochranu aj o uloženie príkazu okresnému súdu vo veci konať (čl. 127 ods. 2 ústavy). Ústavný súd dodáva, že vec nie je z pohľadu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, a tým aj základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov skončená, pokiaľ

nebude rozhodnuté o všetkých zložkách návrhu (rozsudok ESĽP z 28. júna 2016 vo veci Čičmanec proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 65302/11).

17. Sťažovatelia sa domáhali aj primeraného finančného zadosťučinenia každému z nich 6 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 132/2012). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia zohľadnil dĺžku konania, predmet sporu, význam sporu pre sťažovateľov (rozsudok ESĽP zo 16. decembra 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00), aktivity sťažovateľov a postup súdu. Z rozhodovacej činnosti ESĽP vyplýva, že spravodlivé finančné zadosťučinenie priznáva podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu (III. ÚS 204/2010). Vzhľadom na tieto skutočnosti bolo sťažovateľom podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadosťučinenie po 400 eur. Deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012, I. ÚS 257/08).

18. Sťažovatelia majú nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu